

Autor: M.Kossakowski
Publikacja: Drogownictwo 12/1999
skrót: witryna Nawierzchnie Drogowe www.road.pl

Specjalizacja zawodowa inżynierów i techników komunikacji (dotychczasowe doświadczenia)

Założenia specjalizacji zawodowej

Specjalizacja zawodowa, jako możliwość poziomego awansu zapewniającego podniesienie rangi zawodu, istnieje już około 30 lat w odniesieniu do inżynierów i ponad 12 lat w odniesieniu do techników. W tych okresach nadano w Polsce ponad 7500 tytułów Specjalistów, w tym około 220 specjalistom z zakresu komunikacji.

Specjalistą, według poglądów środowiska NOT-owskiego, jest osoba:

- posiadająca współczesną, stale aktualizowaną wiedzę w danym obszarze techniki oraz umiejętność praktycznego korzystania z niej w pracy zawodowej,
- potrafiąca podać sposób rozwiązania określonego problemu techniczno-organizacyjnego ,
- mająca udział w nowoczesnych, poważniejszych, rozwiązaniach z ew. patentami i publikacjami,
- prezentująca wysoki poziom etyki, dbająca o reputację zawodową, rzetelną ocenę rozwiązań, uczciwe i bezstronne wyrażanie opinii.

Celem przyznania specjalizacji zawodowej jest, m.in.:

- aktywizowanie do podejmowania twórczych przedsięwzięć technicznych i doskonalenie wiedzy, powodujących wzrost innowacyjnych koncepcji oraz wzrost wdrożeń do technicznej praktyki zawodowej nowoczesnych rozwiązań konstrukcyjnych, technologicznych i organizacyjnych;
- nobilitowanie i eksponowanie w środowiskach zawodowych specjalistów, legitymujących się wysoką wiedzą i umiejętnościami jej wykorzystania w pracy;
- stymulowanie i wzmocnienie samokontroli środowisk technicznych nad poziomem i jakością ich twórczej pracy; pobudzanie do twórczej dyskusji i krytyki technicznej nad poziomem rozwiązań technicznych wdrażanych do praktyki zawodowej. Głównym warunkiem uprawniającym do uzyskania specjalizacji jest wykazanie się twórczymi osiągnięciami, tj. wybitnymi wynikami w dziedzinie techniki, poprzez wdrożenie do praktyki nowych rozwiązań, dających gospodarce określone efekty.

Proces nadawania specjalizacji zawodowej

Od 1994 r. proces specjalizacji jest realizowany przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT.

W dziedzinie komunikacji, Stowarzyszeniowa Komisja ds. Specjalizacji Zawodowej

Inżynierów i Techników Komunikacji, powołana przez Zarząd Krajowy SITK, prowadzi postępowanie specjalizacyjne, w wyniku którego nadawane są dwa stopnie specjalizacji zawodowej. Komisja działa pod przewodnictwem prof. Henryka Bałucha, grupując specjalistów z dziedzin techniki, w których są nadawane stopnie specjalizacji.

Komisja ocenia dorobek kandydata, wyznaczając dwóch recenzentów, mających istotne osiągnięcia i autorytet w dziedzinie, odpowiadającej zakresowi specjalizacji. Zwykle, jednym z recenzentów jest członek Komisji. Recenzenci, na podstawie przedłożonej dokumentacji, opracowują ocenę osiągnięć twórczych inżyniera lub technika.

Prezentacja dorobku zawodowego kandydata odbywa się na plenarnym posiedzeniu Komisji, na którym stwierdza się czy spełnia on warunki niezbędne do nadania stopnia specjalizacji zawodowej. Uchwała w tym przedmiocie, podejmowana jest w głosowaniu tajnym, w obecności co najmniej połowy członków Komisji, większością 50% + 1 oddanych głosów.

Po pozytywnej opinii Komisja występuje z wnioskiem o nadanie odpowiedniego stopnia specjalizacji do:

- prezesa FSNT NOT - w sprawie inżynierów,
- prezesa Zarządu Krajowego SITK - w sprawie techników. Inżynier lub technik, który uzyskał stopień specjalizacji zawodowej, otrzymuje dyplom specjalisty według określonego wzoru.

W dyplomie podaje się przyznaną dziedzinę techniki oraz kierunek specjalizacji lub jej zakres.

Przyznawane kierunki specjalizacji zawodowej

Stowarzyszeniowa Komisja SITK ma uprawnienia do nadawania następujących kierunków specjalizacji lub zakresów specjalizacji:

a) dla inżynierów:

- *w dziedzinie budownictwa i inżynierii lądowej* - kierunki: konstrukcji inżynierskich i specjalnych, budownictwa na terenach górniczych, budowy i utrzymania dróg kolejowych oraz dróg, a także lotnisk, budowli komunikacyjnych, technologii budownictwa komunikacyjnego,
- *w dziedzinie elektrotechniki* - kierunek trakcji elektrycznej,
- *w dziedzinie energetyki* - kierunek gospodarki energetycznej, *w dziedzinie geodezji i kartografii* - kierunek nawigacji,
- *w dziedzinie mechaniki*- kierunki: maszyn i urządzeń budowlanych, drogowych i torowych, sprzętu transportowego szynowego, drogowego i powietrznego,
- *w dziedzinie transportu* - kierunki: ruchu i eksploatacji kolei, sterowania ruchem i telekomunikacji w kolejnictwie, naprawy i utrzymania taboru kolejowego, eksploatacji pojazdów szynowych i trakcji, ruchu i eksploatacji transportu samochodowego, naprawy i utrzymania transportu samochodowego, ruchu i eksploatacji transportu lotniczego, naprawy i utrzymania statków powietrznych, nawigacji, naprawy i utrzymania statków i urządzeń przeładunkowych, ruchu i eksploatacji w komunikacji miejskiej zbiorowej, naprawy i utrzymania taboru komunikacji miejskiej, inżynierii ruchu miejskiego,

b) dla techników:

- *w dziedzinie budownictwa* - zakres budownictwa drogowego,
- *w dziedzinie elektroniki* - zakres miernictwa elektrycznego w komunikacji,
- *w dziedzinie elektrotechniki* - zakresy: maszyn i aparatów elektrycznych trakcji elektrycznych. eksploatacji osprzętu lotniczego i urządzeń pokładowych,
- *w dziedzinie górnictwa* - zakres eksploatacji odkrywkowej surowców skalnych,

- w dziedzinie informatyki- zakres własnej problematyki,
- w dziedzinie mechaniki - zakresy: kolejowych i drogowych maszyn i urządzeń itp.
- w dziedzinie telekomunikacji- zakres telekomunikacji kolejowej,
- w dziedzinie transportu - w całym zakresie,
- w dziedzinie żeglugi- w całym zakresie,
- w dziedzinie bezpieczeństwa pracy - w zakresie swojej problematyki.

Wymagania od kandydatów ubiegających się o stopnie specjalizacji

O I stopień specjalizacji inżynierów mogą się ubiegać inżynierowie i osoby z wykształceniem wyższym, innym niż techniczne, jeżeli wyróżniają się szczególnymi osiągnięciami w zakresie techniki oraz wykażą się:

- udokumentowanymi osiągnięciami twórczymi w zakresie techniki określonej specjalizacją,
- ukończeniem studium podyplomowego lub innych form podnoszenia kwalifikacji,
- co najmniej pięcioletnim stażem pracy zgodnej z kierunkiem specjalizacji,
- czynną znajomością jednego z języków konferencyjnych (angielskiego, francuskiego, niemieckiego, rosyjskiego),
- udziałem w publikacjach, patentach lub referatach prezentowanych na zjazdach i konferencjach.

O I stopień specjalizacji zawodowej techników mogą ubiegać się osoby, które wykażą się:

- posiadaniem zawodowego tytułu technika,
- co najmniej pięcioletnim stażem w zawodzie,
- pozytywną oceną pracy zawodowej,
- udokumentowanym autorstwem lub współautorstwem wdrożonych do praktyki nowych rozwiązań technicznych lub organizacyjnych,
- ukończeniem kursu doskonalenia zawodowego.

O II stopień specjalizacji zawodowej inżynierów mogą się ubiegać osoby, które uzyskały już I stopień specjalizacji i wykażą się dalszymi osiągnięciami twórczymi, znajomością dwóch języków konferencyjnych, uprawnieniami w danej branży, umiejętnością posługiwania się techniką komputerową.

O II stopień specjalizacji zawodowej techników mogą się starać osoby, które uzyskały już I stopień specjalizacji, a ponadto wykażą się:

- co najmniej trzyletnim stażem pracy po uzyskaniu I stopnia, Q pozytywną oceną pracy zawodowej,
- udokumentowanymi dalszymi twórczymi osiągnięciami,
- znajomością jednego z języków konferencyjnych,
- ukończeniem kursu doskonalenia zawodowego.

Poprzednie formy organizacyjne specjalizacji zawodowej

Specjalizacja zawodowa, w okresie swojego istnienia, podlegała różnym formom organizacyjnym. Do 1993 r. wydawane były uchwały Rady Ministrów regulujące procedury przyznawania specjalizacji, a stopnie specjalizacji zawodowej nadawał właściwy minister na wniosek komisji stowarzyszeniowej. Dyplomy specjalistów podpisywali właściwy minister

oraz prezes NOT.

Do 1993 r. inżynierowie i technicy specjaliści mieli prawo do otrzymywania przez 5 lat dodatku do wynagrodzenia, wypłacanego przez zakład zatrudniający specjalistów, ze środków przeznaczonych na wynagrodzenia. Dodatek przysługiwał przez następne okresy pięcioletnie, po pozytywnej ocenie przez komisję stowarzyszeniową.

Dodatki były dużym bodźcem do składania wniosków o specjalizację. Na przykład, w latach osiemdziesiątych nadawano w kraju rocznie nawet 500 tytułów inżynierów specjalistów, w tym około 30 tytułów inżynierów komunikacji. Obecnie nadaje się w kraju rocznie od kilku do kilkudziesięciu tytułów specjalistów, w tym 1-2 specjalistów z zakresu komunikacji. Doświadczenia z tego okresu wskazywały, że inżynierowie i technicy zatrudnieni w pracach badawczo-rozwojowych i projektowych mogli łatwiej dokumentować własny dorobek twórczy i spełniać kryteria formalne, które były łatwiejsze do oceny. Trudniejsze zadanie mieli zatrudnieni w wykonawstwie, eksploatacji i administracji zwłaszcza, gdy w ich pracy nie było zwyczaju dokumentowania osiągnięć technicznych.

Potrzeba rozpowszechniania informacji o specjalizacji zawodowej

Powiązanie dyplomu specjalisty z dodatkiem finansowym stwarzało do 1993 r. przychylną atmosferę do rozpowszechniania informacji wśród zainteresowanych kandydatów o procedurach specjalizacyjnych. Potem, informacje te stawały się coraz skromniejsze i rzadsze, tak że obecnie wiedza na temat specjalizacji zawodowej jest wśród inżynierów i techników znikoma, zaś wśród ich pracodawców - prawie żadna. Publiczne wypowiedzi przedstawicieli środowisk NOT-owskich wyrażają zaniepokojenie brakiem szerszego zainteresowania środowisk inżyniersko-technicznych uzyskiwaniem tytułów specjalistów. Jednak niezbędne informacje na ten temat nie są powszechnie dostępne, niekiedy nawet na szczeblach organizacji NOT i niektórych jej stowarzyszeń. Wyczuwana jest jakaś bezradność wobec takiego stanu rzeczy. A przecież tylko systematyczne rozpowszechnianie informacji pozwoli utrwalić świadomość wśród potencjalnych kandydatów jak i wśród szefów, członków zarządów i właścicieli firm, co oznacza tytuł specjalisty nadawany przez NOT. Należy utrwaląć wśród pracodawców-przekonanie, że przy ocenie kandydata do pracy, dyplom specjalisty jest wyraźnym znakiem wyższych kwalifikacji reprezentowanych przez jego posiadacza.

Korzyści z posiadania dyplomu specjalisty

Nawet obecnie, mimo braku bezpośrednich przywilejów finansowych, warto starać się o specjalizację zawodową, gdyż uzyskanie dyplomu inżyniera lub technika specjalisty, umożliwia:

- potwierdzenie własnego procesu kształcenia i doskonalenia zawodowego,
- udokumentowanie własnych twórczych osiągnięć, mających znaczenie dla postępu technicznego i organizacyjnego,
- używanie tytułu "inżyniera specjalisty" lub "technika specjalisty" odpowiedniego stopnia,
- wpisanie do rejestru inżynierów lub techników specjalistów, prowadzonego przez Zarząd FSNT NOT,
- zwiększenie swoich szans przy:
 - a) awansach zawodowych, konkursach na określone stanowiska, powoływaniu rad nadzorczych, zespołów ekspertów, rzeczoznawców, wykładowców itp., w skali krajowej i międzynarodowej,

- b) ustalaniu kandydatów NOT na zagraniczne konferencje techniczne, podróże specjalistyczne, staże i stypendia,
- c) uzyskanie rekomendacji do tytułu "inżyniera europejskiego" (eur-ing) i czasowej pracy w tym charakterze za granicą (dotyczy inżynierów),
- d) kandydowanie na członka Akademii Inżynierskiej w Polsce (dotyczy inżynierów).

Zakończenie

Dyplomy inżynierów i techników specjalistów są dokumentami uwiarygodniającymi ich wysokie kwalifikacje. Pracodawcy powinni być zainteresowani nakłanianiem własnych inżynierów i techników do zdobywania tych dyplomów, a jednocześnie inwestorzy i zamawiający roboty powinni ukierunkowywać swoją współpracę na firmy, w których pracują inżynierowie i technicy specjaliści. Wszyscy powinni być świadomi faktu, że kwalifikacje kadry technicznej w bezpośredni sposób przekładają się na polepszenie jakości budowli komunikacyjnych.

Dla przypomnienia podaje się, że wszelkich informacji o trybie uzyskiwania specjalizacji zawodowej inżynierom i technikom zatrudnionym w budownictwie drogowym, lotniskowym, kolejowym udziela:

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Komunikacji, Zarząd Krajowy,
ul. Czackiego 3/5, 00-043 Warszawa,
tel. (0-22) 827-58-72